Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Illustreradt Söndagsmagasin.

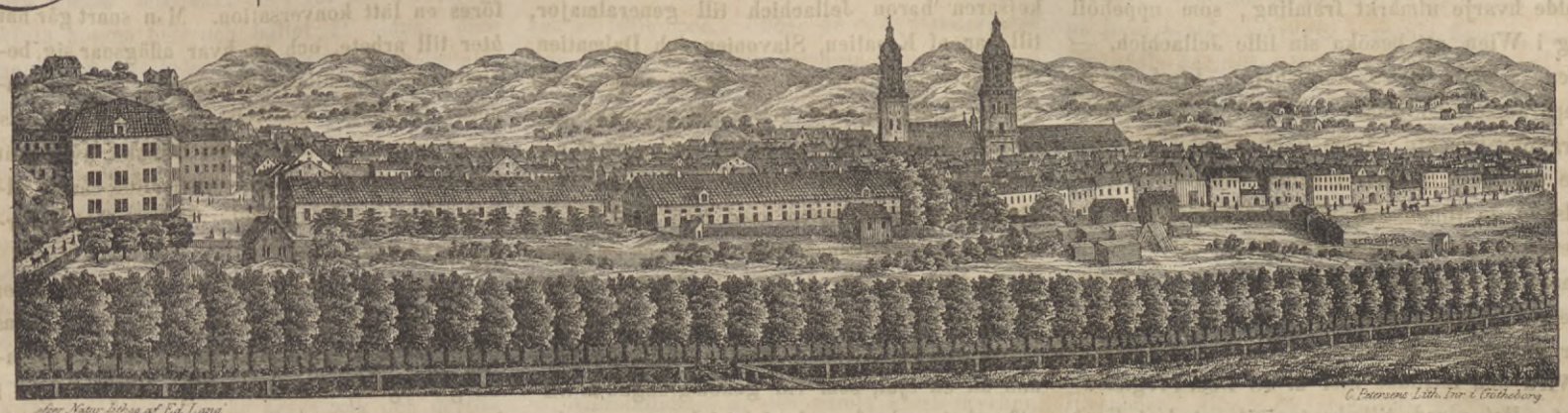

efter Natur ritad af Ed. Lund. C. Petersens Lith. Inst. i Götheborg.

N:o 4.) Utkommer hvarje Söndag kl. 7 f. m. Götheborg d. 22 Juli 1849. Pris för ½ år 2: 24 B:co. (III. årgången.

Konung Ferdinand II i Neapel.

Under den närvarande ställningen i Neapel och den olyckliga namnkunnighet, dess regent Ferdinand erhållit, torde det ej vara utan allt intresse att jemte denna konungs porträtt framställa en kort teckning af hans märkvärdigaste lefnadshändelser.

Ferdinand II, konung af båda Sicilierna och Jerusalem, Hertig af Parma, Piacensa, Castro, ärftlig storhertig af Toscana, son af konung Frans I med sin andra gemål infantinnan af Spanien, Isabella Maria, är född d. 12 Jan. 1810, uppsteg på sin faders thron d. 10 Nov. 1830. Han förmälde sig d. 21 Nov. 1832 med prinsessan Marie Christine Caroline Josefine Gaëtana Elisa, dotter af den aflidna konungen Viktor Emanuel af Sardinien. Hon födde honom d. 16 Jan. 1836 kronprinsen Frans d'Assisi, men dog d. 31 samma månad i barnsäng. Han förmälte sig åter 1837 med erkehertiginnan Marie Therese Isabelle, dotter af Erkehertig Carl af Österrike. En frukt af detta äktenskap är prinsen Ludvig, född d. 1 Aug. 1838, som konungen gaf namn af Grefve af Trani. Konungens styfsyster utaf hans faders första äktenskap, är erkehertiginnan af Berry; af hans öfriga tolf syskon är enkedrottning Christina af Spanien den älsta. Konungen är systerson till f. d. drottningen af Frankrike.

Konung Ferdinand II i Neapel.

Josef friherre von Jellachich. Ban för det förenade konungariket Kroatien, Slavonien och Dalmatien.

Josef Friherre Jellachich von Buszin, älsta sonen till fältmarschalk-löjtnant Baron Franz, föddes i Peterwardein d. 16 Okt. 1801. År 1809 kom han till theresianska militärakademien, der han tillbringade tio år under särskilt skydd af kejsar Franz. Redan i sin tidigaste ungdom visade den kejserliga favoriten stora anlag och sällsynta fallenheter. Hans språktalang utvecklade sig raskt; en liflig uppfattningsgåfva gaf sig tillkänna, och det

sätt, på hvilket han klädde sina tankar i en lysande drägt, utmärkte honom på det sätt framför alla hans kamrater, att kejsaren anbefalde hvarje utmärkt främling, som uppehöll sig i Wien, att besöka sin lille Jellachich. — Den 11 Mars 1819 kom baron Josef såsom supernumerär-löjtnant till baron Knesevichs dragonregimente. Inom kort tid blef den unge offiseren, hvilken var lika snillrik som glad, älskad, ja tillbedd af alla sina kamrater, värderad af sina chefer, och hans namn bekom snart ett utmärkt rykte i hela arméen. Öfverstelöjtnant sedan 1825, var han nära två år adjutant hos friherre Leopold Geramb i Wien och inträdde åter d. 28 Dec. i regimentet. Befordrad till kaptenlöjtnant d. 1 Sept. 1830 vid Opuliner gränsregimentet, kommenderade baron Jellachich det sjunde kompaniet, der han under dåvarande oroliga förhållanden ofta måste utrycka och hvarje gång inlade ära. I Mars 1831 marcherade han till Italien med den första bataljonen, hvaraf han anförde hälften vid stora manövrer. Der drog han uppmärksamheten på sig till den grad, att fältmarschalk Radetzky ofta gaf honom beröm och städse behandlade honom på det ärofullaste sätt. År 1825 återvände han som öfverste, med den ofvannämda bataljonen, tillbaka till sitt land. Den 17 Oktober ryckte han i spetsen för samma bataljon mot Bosnien, utmärkte sig i slaget vid Kladusch och blef för sin tapperket offentligen lofordad. I Febr. 1837 blef han adjutant hos fälttygmästaren och guvernören af Dalmatien, grefven af Lilienberg. För baron Jellachich blef detta en tid af stor verksamhet. Vid detta militärguvernemang hade han tusen tillfällen, att under sin snillrika chef bringa i användande sina redan förut förvärfvade talanger och att ännu ytterligare utbilda dem. Nu flöto flera vigtiga arbeten ur hans skickliga penna, synnerligen i Montenegros angelägenheter och öfver dess förhållanden. General v. Lilienberg fordrade mycket af sin adjutant; men denne gjorde mer, än hvad som fordrades af honom och förvärfvade sig på detta sätt sin utmärkta chefs fullständiga tillfredsställelse och erkänsla. År 1841 lemnade han grefve v. Lilienberg och gick till banalgränsregimentet, der han 1842 med ära deltog i flera konflikter med de turkiska undersåtarne. I fäktningen vid Posvid (1845), som han bestod med Bosnierna, sedan han såsom repressalier nedbrännt 34 hus och efter instruktion tuktat dem, utvecklade öfversten lika så mycket själsnärvaro som tapperhet. — Under en ganska ogynnsam återmarsch genom morasiga trakter hade han att beklaga förlusten af 60 man, hvilken förlust under kommando af en mindre beslutsam och skicklig offiser kunnat blifva mycket större. Återmarsch är proberstenen på den äkta fältherren. Öfverste Jellachich utförde den med takt och talang. Under freden fyllde öfversten sina lediga stunder med poëtiska försök, som allt mera förrådde den hos honom länge förmodade skaldetalangen. I Mars 1848 utnämde kejsaren baron Jellachich till generalmajor, till ban af Kroatien, Slavonien och Dalmatien, till geheimeråd och några dagar sednare till fältmarschalk-löjtnant och kommenderande general i Agram. Den dag var kommen, då den stränge mannen, den trogne undersåten, den äkta sonen af Kroatien, med mod åtog sig en uppgift, för hvilken kanske hvar och en annan skulle bleknat och dragit sig tillbaka. Tiden var ödesdiger, oerhördt svår; den fruktansvärda bördan kunde ej påtagas af någon annan än en själ, som var genomglödgad af tillgifvenhet och fosterlandskärlek, som tänkte mer på sin kejsare och sitt hem, än på sig sjelf.

Baron Jellachich har trots de ogunstiga förhållanden gjort det otroliga. Landet har honom att tacka för lugn och ordning. Derigenom har han från monarkien uppehållit ett af dess mägtigaste stöd, och detta allt är en verkan af hans högst syllsynta gåfvor, såsom ock af den allmänna kärlek och vördnad, hvilken han med all rätt njuter från alla håll. Huru naturlig är ock tillgifvenheten för honom! Man må blott en gång se generalen rida framför fronten, man må höra honom tilltala soldaterna, så öfvertygar man sig ögonblickligen och för alltid, att han är skapad att befalla. Man ser sällan en så intagande figur till häst; man finner ingenstädes en sådan talare, hvars korta ord förmå att bättre röra menniskans innersta. — Massorna beundra och tillbedja honom. Soldaten är honem städse hörsam och följer honom, äfven om han i full, vild rörelse skulle af generalen öfverraskas, emedan soldaten vet och känner, att Jellachich sjelf är soldat. — Följa vi stadsmannen till en offentlig session: här gifver honom hans allvarliga, rättvisa sinne, i förening med hans erfarenheter och talanger, en nimbus, sådan som folket söker och önskar den hos ett öfverhufvud. Utom den bestickas, såsom bekant är, menniskorna genom personligt mod, genom manlig energi och uthållighet och böja sig ovillkorligen derför. Man må blott se baron Jellachich och man skall på hans panna, i hans blixtrande öga läsa viljans jernkraft. Under Napoleon skulle Jellachich ganska ung blifvit marschalk af Frankrike och skulle ofta tagits i anspråk för statsrådet. Intränger man i banens kabinett, så ser man den flitige, ordningsälskande mannen emellan två högar af akter, som äro indelade i militäriska och ej — militäriska. Få menniskor förstå bättre än han att indela och begagna tiden. Hans dörr står öppen för en och hvar. Stör man honom i hans mest ansträngande arbeten, så blifver han likväl sällan vid dåligt lynne. Hans milda, välvilliga karakter blifver sig alltid lik, ehuru han i öfrigt är af retligt lynne. Vid bordet är han munter och underhåller alltid sina gäster, för hvilka alltid några platser äro beredda. Efter måltiden rökes en cigarr och föres en lätt konversation. Men snart går han åter till arbete, och en hvar aflägsnar sig, beundrande den sällsamma mannen. Aftonstunderna tillbringar han helst i sina vänners krets, då ej göromål kalla honom tillbaka, hvilket är temligen sällsynt. Han sofver litet, såsom alla män, som tänka mycket. Verksamheten förjagar sömnen.

I en annan biografi öfver Jellachich heter det: hans städse beredvilliga vänlighet, hans vilda kraftiga lefnadslust, hans aldrig nedstämda glädtighet, den outtömliga förtjusningen i hans hela personlighet gör det begripligt, att redan hans framträdande är tillräckligt, att bringa den glädtigaste sinnesstämning i det mest förstämda sällskap. Outtröttlig och arbetande med den största lätthet var han förmännen och kamraterna behjelplig vid hvarje affär. Ofta efter en vildt genomlefad natt var han, som knappast känner sömnen såsom ett behof, den förste på hästen, den kryaste vid pennan. Det fordrades hans jättenatur att under flera år vara ett byte för ett öfversvällande ungdomsmod, utan att duka under för detsamma. Midt under denna vildhet af ett tämligen utsväfvande lif låg den ömmaste poësi i hans själ, den mildaste vekhet af ett känslofullt hjerta. Efter fem år af en sorglöst tillbringad ungdom började slutligen hans jernhälsa att vackla, en hårdnackad åkomma i halsen, som hotade att sluta med stryplungsot, plågade honom natt och dag och var ofta nära att quäfva honom. Och just ifrån denna tid, då han låg döende i sin moders hus i Agram, förskrifva sig en mängd af hans skriftliga arbeten, nemligen dikterna. År 1825 förbättrade sig slutligen hans tillstånd, så att han kunde gå såsom öfverste-löjtnant i garnison till Wien, och ifrån denna tid steg han raskt ifrån grad och till grad, så att året 1848 fann honom såsom öfverste. Hans nation utbad sig honom till ban och kejsaren utnämde honom till denna värdighet, till geheimeråd och fältmarschalk-löjtnant. Jellachich förhemligade icke för sig svårigheterna i sin nya ställning och fattade det beslut, som han hittills fasthållit. Min lott är kastad, skall han då hafva yttrat i ett förtroligt bref; jag följer den rätta vägen, och spelar öppet spel. Omkommer jag dervid, faller jag såsom soldat, såsom patriot och min herres och kejsares trogne tjenare. Magyarismen uppstod då, såsom bekant är, med all magt och sökte sönderslita det stora Österrike i ett antal genom nationaliteten åtskilda mindre stater. Derjemte, eller möjligtvis närmast emot det förhatade ungerska förtrycket, uppreste sig Sydslaverna, och Jellachich trodde sig blifva kejsaren och samtliga monarkien ett fast stöd, om han ställde sig i spetsen för den sydslaviska rörelsen. Han

måste sålunda blifva farlig för Ungrarnes sträfvanden och alla dem, som handlade i förening med dem, och man uppböd derföre allt, för att göra honom misstänkt eller för att om möjligt skjuta honom helt och hållet åt sidan. Man genomdref att kejsaren beröfvade honom alla hans värdigheter och förklarade honom sjelf för högförrädare. Jellachich lät ej härigenom förbrylla sig, begaf sig slutligen sjelf till Inspruch, der hofvet då befann sig, och det var honom ej svårt att på ett glänsande sätt rättfärdiga sig och att vinna monarkens ynnest i ännu högre grad. Hans återresa liknade ett triumftåg och till och med i Wien visade man honom kärlek. Från fönstret i sin boning sade han då: min sak är ärans sak och derföre fruktar jag ej att öppet framlägga mina tänkesätt. Jag är ingen fiende till den ädla ungerska nationen, men jag är fiende till dem, som drifna af egennytta och separatistiska tendenser lösrycka Ungern från Österrike och försvaga Österrike. Jag vill ett stort kraftigt Österrike. Lefve vårt sköna fosterland! Lefve Tyskland!

När han återkommit till sitt hem, öfvertygade han sig snart, att striden mot Magyarerna ej kunde bilägga på fredlig väg och han bedref derföre krigsrustningarne med stor ifver. På kort tid sammanbringade han en ansenlig här och slutligen inbröt han verkligen i Ungern för att med svärdet i hand hålla anarkien tillbaka och återställa den gamla freden. Bekant är, huru vid denna tid oktoberrevolutionen utbröt i Wien, och Jellachich, utan att länge besinna sig, vände sig med sin här från Ungern till Wien, emedan han väl fann, att här skulle Österrikes öde afgöras. Han förenade sig med Windischgrätz' framryckande härskaror. Hvad som bidrog till Wiens eröfring är hos våra läsare, utur tidningarne, i godt minne. För närvarande är han delaktig i fälttåget mot Ungern, hvars utgång hela Europa motser med spänd väntan.

Märkvärdigt Olycksfall.

En Holländsk tidning berattar följande: Skepparen Klas Bort gick med sina två söner från Durgerdam i Nordholland ut på fiskfångst. Den annalkande natten med tjockt mörker nödgade dem att blifva på isen. Om morgonen sågo de till sin stora förskräckelse, att isen lossnat under natten och att de alla tre befunno sig hjelplösa på öppna hafvet. Då vind och våg aflägsnade dem från stranden, så sågo de hvarje ögonblick döden nalkas. Hvem hade trott, att deras ångest och förtviflan skulte vara så länge? Olyckan inträffade natten till d. 17 Januari och ännu d. 27 summo de omkring på isstycket. Under tiden hade de fångat 50 st. fiskar och dermed stillat sin hunger. Nu hade de blott två quar. Dessa voro ej njutbara och nöden blef allt mera förskräcklig, ty dag efter dag afföllo stora stycken af isklumpen. Under de sista stunderna af sina qual voro de så förfrusna, att de ej mera kunde röra sig. I Vollenhaven, en liten stad i Friesland upptäcktes alla tre olyckliga och fördes i land. Så räddades deras lif, men — hvad för ett lif, hvad för en framtid! Känseln i deras kropp är utslocknad, och på alla tre måste benen amputeras.

Kyrkobyggnader i Berlin.

Återställandet af den gamla klosterkyrkan synes mera betingas af sträfvandet, att från undergång rädda den enda och ädlaste quarlemningen af göthisk konst i Berlin, än af religiöst behof att gå församlings-medlemmarnes önskan tillmötes. Denna kyrka är sannolikt uppförd omkring år 1270 under den 1267 döda markgrefven Johans söner, markgrefvarne Otto III af salzwedelska linien, Otto V den Länge och Albrecht III, ty den första der funna grafsten är af år 1308, Markgrefvens testamentsurkund af 1271. Kyrkans förfall genom flera eldsvådor, synnerligen d. 12 Sept. 1712, tog på sednare tider så öfverhand, att man såg sig nödsakad att, med anledning af den med kyrkans begagnande förbundna fara, redan d. 3 April 1842 tillsluta den och företaga en ombyggning. Efter den år 1845 fullländade byggnaden är kyrkan befriad från innebyggnaderna och läktarne i dess inre och återställd i sin ursprungliga form. Likaledes är det yttre på ett harmoniskt sätt återställdt och har synnerligen vunnit skönhet genom två vid sidan af hufvudingången i den renaste göthiska stil uppförda torn och ett torn på midten och genom en stor fritrappa af sandsten, så att kyrkan nu gerna kan betraktas såsom modell för en göthisk kyrka. Längden af midtelskeppet uppgår till 166 fot med 52 fots höjd, bredden med båda sidoskeppen i det inre till 66 fot, de sednare hafva en höjd af 25 fot, ty de derunder liggande grafhvalfven, som begagnats till anbringande af de med den yttre gatan jemt liggande läktarne, intaga en del af höjden. Väggarne hafva sin ursprungliga färg af röd mursten och de med kalk försedda hvalfven och sidobågarne äro utsirade med lätta målerier, till största delen efter förefunna mönster. Samtliga fönsterna äro nu bygda, frontens sköna hufvudfönster, Christus med fyra cheruber, lyser öfver orgeln ner i templet. Det höga korets fönster bilda den stora altarnischen, hvilken väl är det skönaste, som Berlin kan framvisa af göthisk byggnadskonst. I högkoret befinna sig 38 korstolar, skurna i ek och till största delen — 30 — gamla. Öfver dessa sitta i vapenfält längs muren de särskilta verktygen och sinnebilderna utur passionshistorien, trettio till antalet, skurna i träd. Äfven infattningarne äro sirliga ornamenter i de enklaste, ofta underligaste former. Emellan dessa och korstolarne äro på hvarje sida anbragta 4 gamla figurer, som föreställa romerska kyrkans Maria och helgon. Spetsbågiga nischer bilda det höga korets slut. Såsom ett skönt och värdigt afslutande af det hela, äro omkring dessa nischer i 17 freskobilder framställda patriarker, profeter, evangelister och apostlar, från den älsta tiden till Christi död. I midten af den stora hufvudnischen bakom det fristående altaret är återlösarens kors uppställdt framför de medlersta spetsbågiga tre nischerna, skuret i träd af Fleschner. Öfver de medlersta nischerna på väggen, så att de synas bredvid den korsfäste, är till höger framställd apostelen Petrus, till venster apostelen Paulus. Till höger om Petrus finnas evangelisterna Matthens och Markus med sina symboler, till venster om Paulus följa evangelisterna Johannes ooh Lukas, profeterna Esaias och Esekiel. Ändtligen följa på båda sidor, till venster öfver dörren Noak med dufvan och Moses med lagens taflor och till höger bredvid Esekiel David och Abraham. Till kostnaden för dessa bilder har till hälften konungen, till hälften här varande konstförening bidragit. Altaret har en disk af hvit carrarisk marmor, en skänk af den berömde läkaren Thurneisser, lifmedikus hos kurfursten Johan Georg, uppställd år 1584. Af samme Thurneisser befinner sig i kyrkan, på högre sidoväggen, ännu en bild af den helige Fransiskus i halft upphöjdt arbete, skuret i träd, hvarpå står: Thurneisser har förnyat mig, då jag var gammal och föraktad. År 1588. Predikstolen är i sin ursprungliga form, från år 1662. Orgeln är nybygd med bibehållande till en del af de gamla piporna, ett vackert arbete af orgelbyggaren Buchholtz. Af äldre bilder och minnesvårdar förtjena att nämnas: 1) två af Lukas Kranachs skola, Christi korsfästelse och Christi besök med sina lärjungar hos Martha och Maria; 2) altartaflan, instiftandet af den heliga nattvarden, hvilket arbete har det märkvärdiga, att målaren har ställt Martin Luther mellan Jesus och Johannes; 3) en minnestafla öfver grefve Johan v. Hohenlohe, som 1412 d. 23 Oktober föll i fäktningen mot hertigarna af Pomern; 4) minnesstenen öfver Konrad v. Belitz från år 1308 och en annan öfver Grosscomthurn för tyska orden Claus v. Bach 1521.

Arbetena för kyrkans återställande begynnade under ledning af geheimerådet v. Olfers af byggnadsrådet Berger och von Quast d. 4 April 1842. Fortsättningen och slutet af byggnaden följde åren 1843 och 1844 under byggnadsrådet Stein, samma förträffliga architekt, af hvilken normalsjukhuset uppförts.

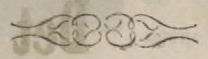

Det inre af den nya klosterkyrkan i Berlin.

Sachsiska Schweiz.

Den som från Dresden gör en utfart till sachsiska Schweiz gör bäst i att begagna sig af en af de ångbåtar, som ligga i Gondelhafen och under bruhlsche Terasse och som dagligen göra färder härifrån till Herniskretschen och Tetschen, de sachsiska till den förra, de böhmiska till den sednare staden. Man ser på denna färd genom sachsiska Schweiz de märkvärdiga orterna Pillniz, Pirna, Rathen, Wehlen, Königstein och Schandau, der man öfver allt gör halt och njuter längs Elbestranden en rad af mångfaldiga landskapsbilder, som göra detta parti till ett af de angenämaste i Tyskland. Bakom den bekanta Antonsgarten och den ännu bekantare Waldschlösschen, i hvars källarerum, till tröst för alla dyrkare af den helige Gambrinus, 38 tusen åmar öl kunna uppläggas, träder oss till mötes den genom sin herrliga utsigt mot Dresden berömda "breterne Saloppe," som för närvarande ersättes genom en ny villaartad byggnad, och komma straxt derpå till Findlaters vinberg med dess sköna parkanläggningar, der Loschwitz med sina sirliga hus och sköna vinbergsvillor, hvaribland det för Schillers vistelse år 1785 bekanta körnerska vinberget, ler emot oss. Gent emot ligger byn Blasewitz, hvilken den historiska Gustel von Blasewitz, den först för några år sedan aflidna, ganska sköna dottren af då varande värden, har att tacka för sitt ursprung och — sin odödlighet. Vidare kommer man till Königs vinberg, med en herrlig utsigt, och såsom första hållpunkten till Pillnitz, som sedan lång tid tillbaka bildar den kungliga familjens sommarvåning. Den del af det i japanesisk stil uppförda slottet, som afbrände 1818, innehåller för närvarande kapellet, i nordöstra flygeln under ett klocktorn, med 3 plafonds och 8 väggmålningar af Vogel v. Vogelstein i Dresden. Matsalen, äfvenledes med målningar af samma konstnär, står genom koridorer i förbindelse med paviljongerna. Palatsets egentliga byggnader stå 230 steg åtskilda från hvarandra. De båda östra midtelbyggnaderna heta vattenpalatset och bergpalatset, det förra äfven kejsarflygeln eller kejsarpalatset. Slottsplatsen bildar en skön gräs och blomsterträdgård. Den egentliga trädgården innehåller flera växthus, betydliga orangerier, en botanisk trädgård, sköna byggnader med herbarier, träd-, frö- och insektsamling, likasom talrika statyer. På berget ser man en ruin, det så kallade röfvarslottet, som anlades först 1788 och derföre aldrig har rättfärdigat sitt namn. Genom det älskliga Fredriksgrund, hvarest man ser ett konstgjordt vattenfall af 60 fots höjd, kommer man öfver Maix-quarnen till Borseller Porsberget, den yttersta spetsen i söder af Elbgebirge, hvilket bevuxit med tall och björk bildar en herrlig utsigt åt Dresden, Meissen, Frauenstein o. s. v. och nära 300 byar. På den högsta punkten står en klippa med rum och altan, der en tub underlättar njutningen af den utmärkta rundmålningen. Återvägen för oss till Pillnitz öfver byen Borsberg, och vi bestiga åter fartyget för att vid några öar följa Elbes första stora böjning. Till höger resa sig mägtiga klippkolosser, deremellan ligga enskilta hus och grupperade byar, det hela smyckadt med mångfaldig grönska af äng och skog; till och med hufvudena af de särkilta "stenarne" äro krönta

Königstein.

Lilienstein.

Tetschen.

med träd. Snart håller ångfartyget åter stilla, för att i Pirna aflemna passagerare. Pirna ligger regelmässigt, om ock ej vänligt bygt vid Gottleubes utflöde i Elbe under Sonnenstein, som på högra Elbestranden bildar början af sachsiska Schweiz, under det att detsamma på högra sidan redan börjar vid Wesenitz. Pirna och dess omgifningar, Dona, Weesenstein och andra orter kan man godt se på en dag; dock får man ej försumma att bestiga Sonnenstein, som liggande 150 fot öfver Elbe gifver en herrlig utsigt, såsom ock besöket på dess hospital har sitt stora intresse. Den sachsiska-böhmiska jernbanan befares hit från Dresden och medför många passagerare, som resa för sitt nöje, och som resa härifrån vidare antingen med ångfartyg, eller låta sätta sig öfver för att besöka Wehlener och Ottowalder Grund. På samma strand kommer man, sedan man passerat bastionen, som vi sedermera vilja besöka, till staden och fästningen Königstein, den förra af den här förbiflytande Quirlbäcken på skämt kallade Quirlequitsch och till största delen bebodd af stenbrytare och skeppare, den sednare högst uppskjutande öfver staden på en lodrät klippa, som genom konst är gjord ännu otillgängligare, så att på det ställe, der för 2 år sedan en skorstensfejare kunde krypa upp, murverk nu gjort hvarje spår härför omöjligt. Fästningen kan hvarken beskjutas, undermineras eller uthungras, då klippans yta på toppen, ½ mil i omkrets ger tillräcklig näring åt den lilla besättningen och den 900 fot djupa brunnen gifver tillräckligt vatten. Ett utspång från klippan, som man ser ifrån Elbe, kallas pagesängen, emedan 1665 en page skall hafva insomnat der — lindrigast sagdt ett pagestreck. I öfrigt är vägen utefter klippans rand bequäm och utsigten förträfflig; särskildt ser man Lilienstein och 11 dylika klippkedjor. Till Lilienstein för, då man gått öfver till högra Elbestranden, den så kallade kejsarvägen, hvilken Napoleon lät anlägga, för att underhålla förbindelse mellan Königstein och Stolpen. Då man uppnått den öfver Königstein uppskjutande höjden, så ser man hela Elbedalen med Dresden vid sina fötter och talrika vinberg på andra sidan om staden. På den andra uppstiger Stolpen med sina fyra torn, emot öster Tafelfichte och Isarkamm i Schlesien; öfver vinterberget ser man Riesengebirge och öfver Pfaffenstein Snöbergens högslätt. Vid obelisken, som August den starke här lät uppresa, har man en af de mest retande utsigter i hela sachsiska Schweiz. Den nedåt strömmen liggande staden Wehlen med sina 1000 innevånare har ej kunnat locka oss att sätta foten i land, ehuru den har sina skönheter och den dervarande plateaun är det lägsta steget till sachsiska Schweiz, hvilket man slutligen bäst kan öfverskåda vid Mockethaler. (Forts.)

Resa i Himalaja.

En resa i Himalaja är förbunden med stora mödor och försakelser. Ty den som vill djupare intränga i denna bergstrakt, kan hvarken begagna sig af häst eller mulåsnor; alla behof måste fortskaffas genom bärare, hvilka ofta hafva otroligt svårt att på många ställen tränga fram.

En af de farligaste dagar af resan, berättar en ny resebeskrifvare, tillbringade vi på det 15,355 fot öfver hafvet belägna Lama-Lapa passet. Halfannan timma förgingo, innan de första bärarne anlände till passets höjd med vår packning. De voro i en beklagansvärd omständighet och ledo hufvudsmärtor, hvilka de skildrade såsom odrägliga. Kraftlöshet, ängslig sinnesstämning, äckel äro symtomer af det illamående, man här kallar Bies (gift) eller Mandura. Det träffar ofta de resande på bergshöjderna, som öfverstiga den eviga snöns gränsor. Bärarne begagna såsom motgift en af sina små aprikoser och dess sönderstötta kärnor beredd gröt, som har en vidrig sur smak. När bärarne slutligen voro församlade på denna punkt, kommo förarne, som emellertid hade undersökt vägen, tillbaka och förklarade att det var omöjligt att komma vidare i denna rigtning, emedan nyrasade laviner der hade bildat en brant af 5—600 fot. Vi öfvertygade oss ock sjelfva, att de hade rätt. Snöfallet sluttade dock snedt mot den motsatta dalen. Men huru komma fram der med våra utmattade dragare! Det blef intet annat råd, än att klättra öfver den högsta käglan och derifrån försöka nedstigandet öfver fruktansvärda snö- och isbankar. Vi satte oss i marsch och hade knappast uppnått spetsen, förr än en fuktig kall dimma, som slutligen upplöste sig i snöglopp, inneslöt oss, och det så tät, att de första i tåget alldeles afskuros från de öfriga. Nu kom allt derpå an, att tränga igenom så fort som möjligt; ty dagen var snart tillända, och i mörkret skulle det varit fullkomligt omöjligt att tillbakavända den i och för sig farliga vägen. Likasålitet kunde vi på denna höjd utan lifsfara tillbringa natten. Våra förare som syntes ovissa och ängsliga, drefvos före.

Vi kommo lyckligtvis till den första snöväggen; men här visade sig, att den undra och just brantaste afsatsen bestod af en hal ismassa, hvarpå vi ej hade räknat. Vi började att med yxan inhugga trappsteg. Det varade länge, och man måste under det svåra arbetet med händer och fötter haka sig fast, för att ej störta ned i den svindlande afgrunden. Slutligen uppnådde vi med föraren isens slut och en något mindre farlig snöyta. Men ingen hade följt med oss, äfven hindrade det täta snögloppet hvarje blick tillbaka på det öfriga resesällskapet. Den ene af förarne visades tillbaka. Vi kommo under fund med, att bärarne vägrat att fortgå på denna väg. Hvarken penningar eller hotelser syntes hjelpa. Ändtligen gaf snögloppet något efter. Molnet skingrade sig i ett ögonblick, och vi sågo på den bergskam, som vi lemnat, hela raden af bärare. Ingen kunde besluta sig att anträda vägen, de sågo försagda ut. När de sågo oss nera, bequämde sig några af de modigaste att följa oss. Det gick temligen bra till iskanten. Här förlorade flera fotfäste och foro med sina svåra packar i djupet. Det såg förfärligt ut, dock skadades ingen. De öfriga, som voro deruppe, uppgåfvo nu alldeles modet att följa efter.

Den öfriga vägen i den halfsmälta snön gick temligen utan fara till en ny brant af 300 alnar, som vi hade att bestiga. Här öfvergaf modet bärarne fullkomligt. Somliga tjöto högljudt, andra kastade sig till marken. Hvad skulle man göra? Hvem kunde väl göra de arma djeflarne något ondt derföre? Det sista medlet att bringa dem på benen var att aftaga packningen och lasta den på egna skuldror. Detta verkade. De fortskredo vidare och vi vunno utsigten att kunna under snögränsen finna ett nattquarter.

Dalen var uppfylld af en gletscher, hvilken var betäckt med ett stoft af brokig, sandstensartad skiffer, som hade alla schatteringar från violet till gulrödt. Dalens sidoväggar hade ett sönderslitit, ödsligt och sorgeligt utseende. Vi gingo nu, dels öfver en sluttande högslätt, dels öfver fast eller halfsmält snö, dels öfver ismassor, som voro genomfärade af djupa remnor och afgrunder. Vattenrännilor sprungo mellan våra fötter, under det att vi i djupet varseblefvo djupt under oss den större flodens dofva brusande. Märkvärdigt var att vi här observerade massor af döda gräshoppor, som lågo öfver allt. Efter halfannan timmas vandring kommo vi till en böjning af dalen, der vi, uppklättrande på en med stenhopar betäckt ismur, uppnådde fast mark. Här var slutet på gletschern, och vi upptäckte floden, som fortströmmande under densamma snart vexte till en brusande ström af tio alnars bredd. Vi följde hans lopp på venstra stranden, oaktadt vi här och der kunnat komma öfver på de af ismassorna bildade bryggorna. Slutligen gjorde floden ännu en krökning. Den klippiga Bissahirdalen låg i solnedgångens belysning framför oss. Dess strålar bröto sig i ispansarets tusende falcetter. Så långt ögat kunde nå, sågo vi ingenting annat än dessa i färgpraktens alla nyanseringar prunkande iskolonner. Det var en hel verld, bygd af guld, safir och smaragd, det var Golkondas sagor verkliggjorda. I de lägre regionerna var det redan mörkt, jorden hvilade under oss i sitt nattliga hölje. Blott de punkter, som lågo bredvid och öfver oss, voro ljusare, skärare, finare, mera etheriskt, än det ljus, som dagens sol sänder öfver den grönskande jordens vanliga

dalar och berg. Men äfven kring oss blef natt, dock ej en natt med vanliga stjernor och vanlig himmel. Vi märkte ej detta dallrande ljus, som himmelskropparne kasta under våra vinternätter. De voro orörliga punkter, som lyste med klart, med stilla sken mot den djupblå, nästan mörka azuren. En dyster frid hade lägrat sig rundt omkring oss. Det var, som hade vi befunnit oss utom jordens krets, på en af dessa himmelskroppar, hvilka vi tänka oss såsom ett tillhåll för andeväsens öfverjordiska frid.

Fall med en Luftbalong.

Ett olycksfall, som inträffade i följd af uppstigande med en luftballong, berättas på följande sätt.

Då jag kände en liflig önskan, att en gång, under natten, från stor höjd, se London, hade jag tagit plats i gondolen till H:r Gypsons luftballong, hvars uppstigande annonserades till natten d. 6 Juli.

Kl. 11 begaf jag mig till Wauxhalls trädgård, derifrån ballongen skulle uppstiga. Vi medtogo några förnödenheter, ty då natten var ganska mörk, tänkte H:r Gypson att först andra morgon nedstiga. Sedan vi intagit några säckar sand såsom barlast, gaf H:r Gypson befallning, att lösgöra ballongen; orkestern spelade en glad melodi, alla åskådarne utstötte höga jubelskri och ballongen uppsteg med utomordentlig häftighet i luften, först i rät linia, sedan beskrifvande kretsar, i samma mån han steg. Första gången försökte vi förgäfves att antända vårt fyrverkeri. Vårt andra försök lyckades fullkomligt, och våra färgade eldar måtte för åskådarne i Wauxhallen hafva gjort utomordentlig effekt.

Hvad oss beträffar, voro vi allt för mycket sysselsatta med det utomordentliga skådespelet, som vi hade för ögonen, för att vi skulle kunna hafva betraktat fyrverkeriet.

Vi stego fortfarande, och redan voro vi, enligt H:r Gypsons uppgift 7000 fot öfver London, när H:r Coxwell, hvilken hade på sin lott att sköta ventilen och satt öfver gondolen, underrättade, att luftens utomordentliga förtunning i höjden föranledde balongens ovanliga utsvällning. H:r Gypson gaf honom genast befallning, att något tömma balongen, i det han skulle utsläppa gas genom öfra klaffen. H:r Coxwell lydde, och genast derefter hörde vi ett starkt buller, likt det, som förorsakas af den utur en machin utströmmande ångan. Den nedra delen af ballongen drog sig ihop och steg upp i den öfra.

— Min Gud, hvad har skett, ropade H:r Gypson.

— Klaffen har gått isönder, svarade H:r Coxwell. Vi äro förlorade!

I detsamma började balongen att falla med förfärlig häftighet. De många vecken af ballongens sidentyg, hvilket, då det ej mera utspändes, sammanpressades, gjorde ett förfärligt buller öfver våra hufvuden. Det var, som hade man hört vinden tjuta i seglen på ett fartyg. Ballongen sammanpressades allt mer och mer uppåt.

I detta ögonblick kunde två af oss ej afhålla sig från jämmerskri, men då en af kamraterna hade ropat, att man skulle utkasta allt som kunde lätta ballongen, nedvräckte jag två säckar sand, och sedan H:r Coxwell stigit till oss i gondolen, företogo vi oss att nedkasta de återstående. Dessutom befriade vi oss från allt hvad vi kunde undvara, våra matförråder, våra vinbuteljer. Hastigheten förminskades dock ej.

Så fort vi kunde intogo vi våra fyrverkeripiecer, som fladdrade i luften och ännu ej voro fullkomligt slocknade. Glödande brännare svingade ännu omkring och sprutade gnistor. På det att ingenting skulle fattas i vårt sorgliga läge, omgåfvos vi af moln och vinden blåste häftigt. Under det blixtrar korsade hvarandra rundtomkring oss, började ballongen, som hittills sänkt sig lodrät, att göra starka svängningar. Vi voro då ungefär en engelsk mil öfver jorden.

Hvad hade ni för känslor, frågade mig följande dagen alla mina vänner. Läsaren skall utan tvifvel dela deras nyfikenhet. I början, när klaffen lät gasen utströmma, behöll jag ett lugn och en kallblodighet, som ännu förvånar mig. Jag erinrar mig blott att jag sökte Themsen, i det jag sade till mig sjelf, att enda utsigt till räddning var att falla i vattnet.

För att pröfva ballongens hastighet, kastade jag en paperslapp i luften och den snabbhet, med hvilken vi gingo förbi densamma, öfvertygade mig, att vi sänktes med en fruktansvärd fart. Emellertid upphörde gondolens svängningar. Vi observerade nu taken af husen, som tycktes komma oss till mötes. När vi voro nära, ropade vi alla fyra: håll fast. Till all lycka berörde gondolen intet och for nedåt utan uppehåll. Så snart vi nalkades jorden, fattade jag tag högt upp i ett tåg och svängde mig i luften, för att undgå den första stöten.

Vi kastades alla utur gondolen på marken så invecklade i tågen, att om, så som vi hoppats, vi fallit i Themsen, skulle vi ofelbart omkommit. Ballongen, hvartill ställningen blef hängande i ett träd, var fullkomligt tom. Tydligen hade vi att tacka det öfver densamma spända nätet för vår räddning. Genom detta nät, återhållet såsom en fallskärm, fick ballongen ej den hastighet, den annars skulle haft.

Vi hade fallit ned på en af de nya gatorna mellan Vauxhall och Bellgrave Roads, ungefär en engelsk mil derifrån, der vi uppstigit. Genom ett under blef ingen af oss värre skadad. Vi kommo alla helskinnade ner, på en och annan skrapa när. Knappast hade vi berört jorden, förr än vi sågo oss omgifna af en oerhörd massa menniskor, som strömmade till från alla sidor och som alla oförställt visade sin glädje öfver att ingen olycka händt oss.

Hvad mig beträffar, sprang jag upp i en kabriolet, som man erböd mig, för att skynda till Wauxhall, der mina vänner begreto mig såsom allaredan sönderkrossad.

Sedan den tiden, har jag ej gjort någon luftfärd, kommer också för framtiden att företrädesvis hålla mig till den gamla, fasta, ärliga jorden.

Den ytterst venstra sidans Program.

1) Alla lagar äro afskaffade och få ej vidare införas.

2) Förnuftet har ej vidare någon giltighet.

3) Hvarje Tysk har rätt och pligt, att hela dagen gå omkring med laddadt gevär.

4) Anarkien erkännes så länge, tills ett fullkomligt kaos blifvit infördt.

5) Fördomen om Gud öfverlemnas åt den subjektiva känslan.

6) Dödsstraffet är upphäfvat; dock blifver guillotinen quar, för att expediera prester och adelsmän.

7) Den som uppviglar till återgående till lugn och ordning, halshugges genast.

8) Äktenskapets osedliga inrättning upphäfves genom principen af fri association.

9) All egendom är att anse såsom stulet gods, hvarföre en hvar som äger något bör skynda att göra sig af med detsamma.

10) Censuren är visserligen upphäfven, dock konfiskeras hvarje tidning, som har oförskämdheten, att gifva sitt bifall till ett ministerielt beslut.

11) Hvar och en som bär en anständig rock, gör sig misstänkt för reaktionen. Likaså enhvar, som låter raka sig.

12) Kommunerna hafva att förse gatorna med stora, starka stenar, på det folken må hafva medel att göra sina *utkast* mot falska mått och steg mot regeringen.

13) Hvarje Tysk, gosse eller flicka, som uppnått tolf år skall af staten offentligen undervisas i konsten att bygga barrikader.

14) Valbar och valberättigad är hvarje menniska öfver 14 år, för hvilken ej fattas tre af de yttre sinnena.

En Prairiebrand.

På Amerikas oerhörda slätter, der tusental bufflar och vilda hästar beta, äro eldsvådor icke sällsynta. Om sommaren, då det manslånga gräset är torkad!, är ofta en vandrande Indianstams kokeld orsaken till en brand, som med vindens hastighet sprider sig öfver prairierna, förvandlar skogar och allt hvad den träffar i aska, till och med öfverstiger smalare floder, tills en bred ström, en sjö, en kal bergskedja sätter en gräns för dess härjande våldsamhet. Vår bild visar oss i bakgrunden den oupphörligt framvältande eldströmmen, — för den på ett säkert ställe stående åskådaren en våldsam naturlek, så mägtig, att intet fyrverkeri med sina raketer kan utföra den så storartad. Skogens djur, slätternas bufflar lemna sina boningsplatser och storma i andlös hastighet framåt, från närheten af den oblidkeliga elden. Då är ingen afgrund för djup, ingen skog för tjock. Framåt, framåt går den rasande flygten. Likt en skara möss störta de svartmahniga, hårdknotiga, våldsamma bufflarne med glödande ögon framåt, den ene öfver den andre, på den andre. Hvad bekymra sig de första, om bakom dem hundrade med sönder-sprängda hufvuden och sönderkrossade knotor stanna der — ett byte för de snåla eldslågorna? Midt bland dem rusa de flygtande, stolta hästarne i sällskap med sina fiender, vargarne, hvilka framjaga såsom på en brygga på ryggen af de intill hvarandra sammanpressade bufflarne. Vargar och Leoparder skynda förbi den feta hjorten såsom ock råbocken, som bemödar sig att med ett djerft språng sätta öfver bergvattnet. Ingen bekymrar sig om den andre, ty elden har med sin heta anda redan berört deras fötter, svedt deras hår. Skall flygten lyckas? Kanske — om en räddande ström, en kylande sjö ställer sig mellan dem och lågorna. Dit åt går det; det gifves intet val. Om tusen af djuren drunkna, innan de nå den räddande stranden — ingen märker det, ty oändliga till antalet voro dessa prairiernas skatter. Och till nästa år växer gräset dubbelt högt på den afbrända marken; plantor och blommor spira upp, och ingen kan ana att här för ett år sedan stormade ett eldhaf, om ej i det gröna gräset de hvita benknotorna tillkännagåfvo att djuren här dukat under för eldens kraft.

En Prairiebrand.

Distraktion.

H:r B. gick en dag öfver bryggan i Y. rökande en cigar. Han önskar veta hvad klockan är och uppdrager derföre sitt ur utur fickan. I detta ögonblick kommer en polisbetjent. B. vill ej blifva pliktfäld, tager derföre cigarren utur munnen, för att kasta den i vattnet, men förväxlar föremålen, slungar uret i vattnet och sticker den rykande cigarren i fickan. Polisbetjenten anhåller honom; B. nekar att hafva rökt, men den utur vestfickan uppstigande röken är det värsta vittnet emot honom. Han blifver anteknad, måste betala böter och dertill blifva beledd. Hvad värre är, hans dyrbara ur ligger i vattnet, och i fickan har han brändt ett stort hål.

Nästa N:r utgifves den 28 Juli **Enkla N:r säljas à 8 sk. R:gs.** C. Petersens Officin, 1849.